

ROVANIEMEN HOVIOIKEUS

Valtakatu 10-12, 96200 Rovaniemi

Puh. 029 564 1800, Fax 029 564 1850

rovaniemi.ho@oikeus.fi

9.3.2016

21/2016

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Viite Lausuntopyyntöne 11.1.2016, OM 8/41/2015

Asia Rovaniemen hovioikeuden lausunto oikeusprosessien keventämistä koskevasta arviomuistiosta

Oikeusministeriö on pyytänyt Rovaniemen hovioikeudelta lausuntoa oikeusprosessien keventämistä koskevasta arviomuistiosta.

Hovioikeus lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Kokoonpanojen keventäminen käräjäoikeuksissa

Käräjäoikeuksien osalta arviomuistiosta on käsitelty kokoonpanojen keventämistä koskevana vaihtoehtoina lautamiehistä luopumista ja yhden tuomarin kokoonpanon käyttöalan laajentamista.

Hovioikeuden näkemyksen mukaan perinteisestä lautamiesjärjestelmästä luopuminen voisi periaatteessa vaikuttaa tuomioistuinlaitokseen kohdistuvaan kansalaisten luottamukseen. Ainakin lautamiesten käyttöalan supistamista voitaisiin kuitenkin harkita. Joka tapauksessa hovioikeus kannattaa sitä, että asioiden käsittelyä virkatuomarikokoonpanolla laajennettaisiin. Myös yhden tuomarin kokoonpanon käyttöalaa voitaisiin laajentaa arviomuistiosta mainitulla tavalla.

Kokoonpanojen keventäminen hovioikeuksissa

Asia tulisi käsitellä ylemmässä oikeusasteessa vahvemmassa tai vähintään yhtä vahvassa kokoonpanossa kuin alemmassa oikeusasteessa.

Hovioikeuksien osalta arviomuistiosta esitettyjen kokoonpanojen keventämistä koskevien vaihtoehtojen osalta hovioikeus katsoo, että vangitsemisasiin liittyviä kanteluita sekä yhdyskuntaseuraamuksen muuntamista muuksi rangaistukseksi tai seuraamuksen korvaamista toisenlaisella rangaistuksella ei tulisi käsitellä hovioikeudessa yhden tuomarin kokoonpanossa.

Arviomuistiosta käsiteltyjen hovioikeuksien kokoonpanojen keventämistä koskevien vaihtoehtojen säästövaikutuksia hovioikeus pitää erittäin vähäisinä ja muistiosta selvästi ylimitoitettuina. Hovioikeuden näkemyksen mukaan on myös selvää, että keventämisvaihtoehdot eivät juurikaan säästäisi työtä hovioikeuksissa. Joka tapauksessa uudistettaviksi harkittavien asioiden käsittelemiseen kuluu tällä hetkellä kokonaistyömäärään suhteutettuna niin vähän aikaa,

että esitettyihin muutoksiin ei ole tarpeen ryhtyä.

Käräjäoikeuden kirjallisen menettelyn käyttöalan laajentaminen

Hovioikeuden näkemyksen mukaan käräjäoikeudessa kirjallisessa menettelyssä käsiteltäviin asioihin haetaan muutosta hovioikeudesta varsin paljon. Vasta käräjäoikeuden ratkaisun saatuaan vastaajat voivat esimerkiksi havahtua mielestään liian suureen päiväsakon rahamäärään tai oheissakkoon. Näin siitäkkin huolimatta, että käräjäoikeuden vastauspyynnössä heitä on nimenomaan kehotettu pohtimaan elatusvelvollisuuden muuttumista tai tulojen olennaista muuttumista viimeksi toimitetun verotuksen jälkeen. Vankeusrangaistustapauksissa muutoksenhakuja tuottavat yhdyskuntapalvelu- ja valvontarangaistusseuraamukset.

Arviomuistiossa esitetty menettelyn laajentaminen todennäköisesti nostaisi muutoksenhakualttiutta. Kun uudistuksella ei arviomuistion mukaan olisi merkittävää säästövaikutustakaan, hovioikeus suhtautuu varauksella kirjallisen menettelyn käyttöalan laajentamiseen käräjäoikeuksissa.

Yhden kosketuksen periaate

Hovioikeus kannattaa sitä, että rikoksesta epäilty olisi velvollinen jäämään esitutinnan päättymisen jälkeen lyhyeksi ajaksi esitutkintaviranomaisen huostaan haasteen tiedoksiantoa varten.

Syytetyn velvollisuus osallistua henkilökohtaisesti oikeudenkäyntiin

Arviomuistion mukaan syytetyn läsnäolovelvollisuutta voitaisiin muuttaa niin, että se rajoittuisi tilanteeseen, jossa häntä on kuultava todistelutarkoituksessa tai jossa tuomioistuin muuten pitäisi hänen läsnäolonsa tarpeellisenä. Hovioikeus kannattaa uudistusta. Käytännössä näin toimitaankin jo tällä hetkellä.

Hovioikeus kannattaa myös sitä, että valittajan jäädessä pois hovioikeuden pääkäsittelystä hänen asiamiehensä ollessa kuitenkin läsnä, pääasia tutkittaisiin ja ratkaistaisiin asiamiehen vaatimuksesta vastaajan poissaolosta huolimatta. Uudistus joustavoittaisi menettelyä hovioikeudessa, vaikkakin sen säästövaikutuksia ei arviomuistiossa ole voitu arvioida. Käytännössä hovioikeudessa toimitaan jo näin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännön mukaisesti.

Videoyhteyden käytön laajentaminen

Hovioikeus pitää tärkeänä, että oikeudenkäyntiä joustavoitetaan mahdollisimman paljon loukkaamatta perus- ja ihmisoikeuksia.

Vaikka arviomuistiossa ei ole voitu arvioida videoyhteyden käytön laajentamisen säästövaikutuksia, hovioikeus kannattaa esitettyä videoyhteyden käytön laajentamista. Näin ollen syytetty ja asianomistaja voisivat osallistua oikeudenkäyntiin videoyhteyden välityksellä suostumuksellaan ja tietyissä tapauksissa ilman suostumustaankin. Sama koskisi suostumuksellaan asianosaisia riitaasioissa. Myös asiamies voisi tietyissä tapauksissa osallistua päämiehensä suostumuksella oikeudenkäyntiin videoyhteydellä. Videoyhteyden käytön edellytyksenä olisi myös, että tuomioistuin katsoo sen asiassa soveliaaksi. Mikäli asianosaisella olisi kuitenkin mahdollisuus käyttää oikeudenkäynnissä kahta avustajaa, joista toinen olisi videoyhteyden päässä asianosaisen kanssa ja toinen pääkäsittelystä, menettelystä ei välttämättä saataisi kustannussäästöjä.

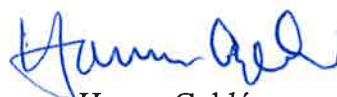
Videoyhteyden käyttöalan laajentamisen yhteydessä on otettava huomioon myös se, että samaan aikaan käräjäoikeuksien sekä niiden kanslioiden ja istuntopaikkojen määrää ollaan vähentämässä. Jotta oikeudenkäynnissä voitaisiin käyttää sujuvasti videoyhteyttä, myös videoyhteyden käyttämiseen tarvittavia etäpisteitä tulisi olla käytettävissä riittävän kattavasti. Käräjäoikeuksien sekä niiden kanslioiden ja istuntopaikkojen vähentäminen voi omalta osaltaan heikentää mahdollisuuksia videoyhteyden käyttämiseen.

Presidentti

Marianne Wagner-Prenner

Kansliapäällikkö

Hannu Gylden